

'Het is een eer dat ik Sonja mag spelen'

Fans van Sonja Barend, de talkshowkoningin van weleer, kijken er vast al naar uit: het toneelstuk 'Sonja' van Senf Theaterproducties & Toneelgroep Maastricht dat volgend jaar de theaters in gaat. De rol van Barend wordt gespeeld door Angela Schijf. We spraken beide vrouwen die in leeftijd veertig jaar verschillen maar een sterke klik met elkaar voelen. „Als die klik er niet was geweest, weet ik niet hoe ik erin had gestaan.”

DOOR **IVAR HOEKSTRA** FOTO'S **GOVERT DE ROOS**

W

Wie niet beter weet, denkt dat Sonja Barend en Angela Schijf elkaar al jaren kennen, zo warm en natuurlijk is hun contact in het Amsterdamse Westerpark deze lentedag. Twee iconen van verschillende generaties. Barend (84) de talkshowkoningin van de jaren tachtig/negentig en Schijf (44) die al bijna dertig jaar in films en series speelt, op het toneel stond in musicals als *Dagboek van een Herdershond* en producties als *La Superba* en in *Flikken Maastricht* als rechercheur Eva van Dongen vrijdagavond anderhalf miljoen Nederlanders aan de buis gekluisterd houdt. Dat er veertig jaar leeftijdsverschil tussen de vrouwen zit, is niet te merken. Zeer geanimeerd spreken ze met elkaar over hun vak. Als er al iets van afstand merkbaar is, komt

dat doordat Schijf haar tafelgenote met 'u' aanspreekt. „Dat zal opvoeding zijn, in combinatie met mijn Belgische kantje; mijn man is een Belg en zegt zelfs ook nog steeds af en toe 'u' tegen mij.”

Toen Sonja in *Sonja op Zaterdag* dapper onwillige politici tot spreken bracht, zonder angst criminelen aan de tand voelde en moederlijk sprak met een nog piepjonge Danny de Munk was Angela nog een kleuter. „Ik ken Sonja vanuit mijn jeugd nog wel van *Barend en Witteman*, en gelukkig kun je die fragmenten uit de jaren tachtig van Sonja terugvinden op YouTube. Ze had de gave om mensen in haar talkshow aan het praten te krijgen, zo knap!”

Mark Rutte

Hoe iconisch Barend nog altijd is, merkte Schijf onlangs in Roermond. „Daar presenteerde ik een Bevrijdingsfestival en kwam ik Mark Rutte tegen, die begon meteen over een interview dat Sonja ooit met een bepaalde politicus had en dat toen veel indruk op hem maakte. Heel leuk om te merken dat velen echt nog zulke specifieke herinneringen aan haar professionele leven hebben.”

Sinds Sonja weet dat Schijf haar gaat vertolken, veert ze thuis voor de buis op als

Angela voorbijkomt. „Dan roep ik als Angela voorbij komt in *Flikken Maastricht* tegen mijn man 'kijk, kijk dat ben ik!' Ha, ha.”

Het is pas de tweede keer dat Barend en Schijf elkaar ontmoeten. De eerste keer was een paar maanden geleden toen Angela samen met regisseur Servé Hermans naar Amsterdam afreisde om aan Sonja groen licht te vragen voor het toneelstuk *Sonja Sonja* met als ondertitel 'Onverbiddelijk, onverschrokken, Sonja Barend!'

Schijf: „Ik was daar heel zenuwachtig voor, het voelde toch een beetje als op audiëntie gaan. Ik bedoel, Sonja is toch een icoon. En haar moesten we nu toestemming vragen voor een toneelstuk waarin een heel kwetsbaar en intiem verhaal uit haar leven centraal staat. Ik kon mij heel goed voorstellen dat Sonja dit te persoonlijk zou vinden om uit handen te geven.” Het toneelstuk is mede geba-

seerd op Sonja Barends memoires opgetekend in haar boek *Je ziet mij nooit meer terug*, waarin Barend voor het eerst vertelt over haar jeugdtrauma. Pas op haar tiende kwam ze er per toeval achter dat haar echte, Joodse vader in 1942 was opgepakt door twee Nederlanders en vermoord in Auschwitz. Tot die tijd had Barend altijd gedacht dat haar stiefvader, met wie ze een moeizame relatie had, haar biologische vader was. Een heftig verhaal dat je niet zomaar aan iedereen op het toneel durft toe te vertrouwen. Barend: „Het verzoek van Angela en Servé kwam voor mij ook totaal onverwacht, ik wist niet wat ik hoorde. Maar vanaf het eerste moment voelde ik een klik met Angela. Hoe ze sprak over het stuk, over mijn boek, de vragen die ze stelde, wat ze wilde weten. Het was net alsof ik mezelf hoorde praten. Toen dacht ik: 'zo, die is goed!' Ik wist meteen dat ik mij geen zorgen

Ode aan een sterke vrouw

Na de spektakelmusicals 'Dagboek van een Herdershond' en 'Het was Zondag in het Zuiden' keert regisseur Servé Hermans terug naar de theaters. 'Sonja' is de vierde samenwerking van Angela Schijf en Hermans. Uitgangspunt was een toneelproductie te maken met een sterke vrouwenrol. Hermans attendeerde Schijf op de memoires van Sonja Barend opgetekend in het boek 'Je ziet mij nooit meer terug' waarin Barend voor het eerst haar jeugdtrauma openbaart: ze kwam er pas op haar tiende achter dat haar echte vader in 1942 was opgepakt en vermoord in Auschwitz. In het stuk gaat Barend, gespeeld door Schijf, de confrontatie aan met de spoken in haar leven: de vragen waar ze geen antwoord op kreeg. Annet Bremen schrijft de tekst voor Sonja, haar eerste toneeltekst voor Toneelgroep Maastricht. Bremen schrijft al teksten voor Het Laagland, AVROTROS en QUERIDO'S Poëzie-spektakel. Daarnaast is ze schrijfdocent.

Sonja' gaat in première op 19 januari in Amsterdam. Speeldata in Limburg zijn te vinden op de site toneelgroepmaastricht.nl.

hoefde te maken. Dat mijn verhaal bij Angela als actrice in goede handen was. Als die klik er niet was geweest, weet ik niet hoe ik erin had gestaan."

Beweging

Voor de goede orde, Barend heeft geen invloed op hoe het stuk er uiteindelijk uit komt te zien. Schijf: „Ja, want dat was wel de voorwaarde, dat het onze eigen creatie zou kunnen worden. Ik kan alleen maar hopen dat we straks een verhaal vertellen dat bij het publiek net zo'n ingang vindt als Sonja's boek heeft gedaan. Een boek dat op mij veel indruk heeft gemaakt en mij ook tot nadenken over mijn eigen leven heeft gestemd. Dat is het mooie van een goed boek, mooie film of voorstelling, dat het iets bij jezelf in beweging zet."

Misschien wel de belangrijkste boodschap uit Sonja's boek is dat je binnen je familie ook over heikele kwesties het gesprek aan moet gaan, ook al zijn de vragen moeilijk en de antwoorden misschien pijnlijk. Barend: „Ik heb nooit aan mijn moeder de wezenlijke vragen over mijn vader durven stellen. Wat voor een man was hij? Waarom werd hij al zo vroeg in de oorlog opgepakt? Hoe was hun relatie? Ik was dol op mijn moeder en we zagen elkaar iedere maandagavond,

Ik kon mij heel goed voorstellen dat Sonja dit te persoonlijk zou vinden om uit handen te geven.

Angela Schijf

maar als ik dan voorzichtig over mijn vader begon, stuitte ik op een muur: 'Kind, dat is allemaal zo lang geleden dat weet ik niet meer hoor', zei ze dan. Dat ik nooit de durf heb gehad om toch door te vragen, daar heb ik nog altijd moeite mee omdat ik nu de rest van mijn leven met vragen over mijn vader blijf zitten. Ja, in mijn talkshows durfde ik aan mijn gasten wel de vragen te stellen die gesteld moesten worden. Maar met die mensen heb je geen persoonlijke band, dat is toch anders dan als het je moeder betreft. Die wil je uit liefde niet voor het blok zetten, al had ik dat achteraf gezien wel moeten doen."

Uitsterven

Het boek zorgde bij veel generatiegenoten van Barend voor herkenning. „Toen het zeven jaar geleden uitkwam, ben ik veel langs bibliotheken, boekwinkels en gezelschappen gegaan om over het boek te

praten. Mensen mochten ook vragen stellen. En dan vroeg ik altijd, omdat ik er heel nieuwsgierig naar was: 'wie herkent zich in mijn verhaal?' Dan staken er heel veel mensen hun hand op, dat ze thuis ook nooit over de oorlog spraken. Of dat ze het geprobeerd hadden, maar er niet doorheen kwamen. Dat is echt nog steeds heel erg het geval bij mensen die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt. En zo langzamerhand is die generatie aan het uitsterven en worden veel verhalen niet doorgegeven aan een nieuwe generatie." Voor Schijf herkenbaar. „De angst om de wezenlijke dingen te vragen aan degenen die zo dicht bij je staan, dat raakte mij het meest in Sonja's boek. Dat het zo moeilijk is om met je geliefde of met je familie het gesprek aan te gaan. Toen Servé met het idee voor dit toneelstuk kwam, zei ik tegen hem: ik wil dit maken, maar dan moet dit thema het uitgangs-

Op straat hoor ik het ook nog vaak van mensen. Sta ik in de Albert Heijn: 'Morgen gezond weer op! Gaat het goed met u?' Ja, hoor het gaat goed met mij. Morgen gezond weer op.

Sonja Barend

punt zijn." Zelf komt Angela uit een gezin waar vroeger lang niet alles werd besproken. „Als een soort tegenreactie ben ik heel open over alles met mijn dochters. Binnen in een familie speelt altijd zoveel, er zijn zoveel verschillende lagen. En zijn meerde-

re mensen bij betrokken die ook van elkaar weer dingen verwachten of van elkaar iets vinden. Ja, ik vind 'familie' supermoeilijk. En ik heb ook echt niet het idee dat ik het nu

zelf als moeder allemaal beter doe hoor.”

Net als Sonja heeft Angela ook niet alles aan haar ouders durven vragen wat ze wil vragen. „Zeker niet, nee. Mijn vader is overleden, maar aan mijn moeder zou ik nog wel dingen willen vragen. Er is vast nog een lijstje te maken van dingen die ik eigenlijk zou willen weten. En dat moet ik ook doen, hè?”

Barend: „Ja, je moet geen spijt krijgen. En volgens mij krijg je altijd spijt als je wezenlijke dingen niet besproken hebt. Tenminste, zo heb ik het meegemaakt.”

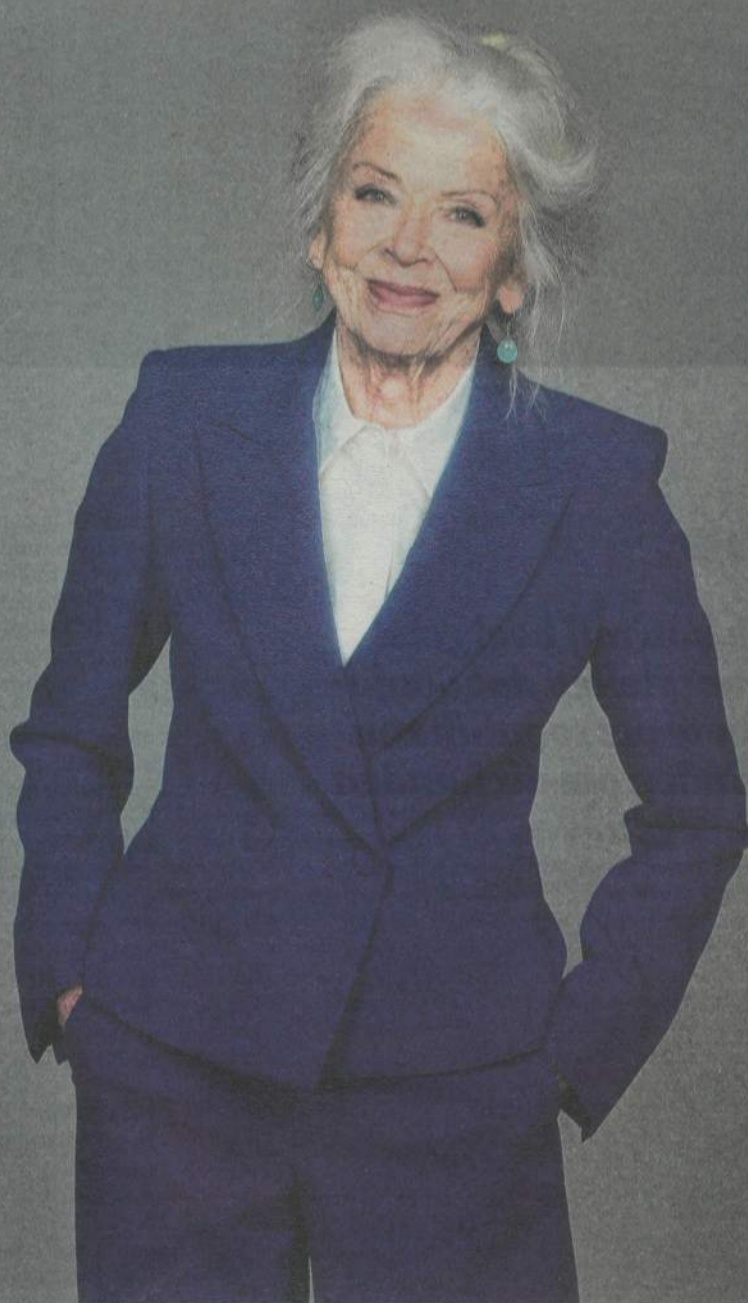
Interpretatie

De bezoeker die straks in het theater bij *Sonja* denkt dat Schijf een soort Carlo Boszhard-achtige imitatie van Sonja Barend ten beste geeft,

Paspoort Sonja Barend

Sonja Barend werd geboren op 29 februari 1940 geboren als Sonja de Groot, de achternaam van haar stiefvader. Toen ze als 10-jarige op bezoek was bij haar tante zag ze daar op de verjaardagskalender staan '29 februari, Sonja Barend jarig!', verrast door het feit dat er iemand was die ook Sonja heette en ook nog op dezelfde dag jarig was, vroeg ze haar tante naar deze 'Sonja'. Haar tante vertelde haar dat zij zelf die Sonja was. Haar vader, die Barend heette met zijn achternaam, werd in 1942 (toen Sonja twee jaar oud was) opgepakt en vermoord in Auschwitz. Een traumatische gebeurtenis die ze pas zeven jaar geleden openbaar maakte in haar boek 'Je ziet mij nooit meer terug'. Barend was meer dan veertig jaar op televisie te zien na Mies Bouwman groeide Barend uit tot Nederlands bekendste vrouwelijke presentator.

Eind 2006 hield Barend op met het maken van televisie. Naar haar is de jaarlijkse Sonja Barend Award vernoemd, een prijs voor het beste tv-interview. In 2004 eindigde ze op nr. 126 tijdens de verkiezing van De grootste Nederlander. Barend is getrouwd met architect Abel Cahen en woont in Amsterdam.

zal van een koude kermis thuiskomen. Schijf: „Ik ben Sonja niet, ik kan niet in Sonja's hoofd of hart kijken. Ik kan alleen maar mijn interpretatie van deze vrouw en haar verhaal geven. Met als basis haar boek, het boek dat ook door mijn eigen hart, hoofd en lijf is gegaan. En door dat van de regisseur Servé Hermans en Annet Bremen, de schrijfster van het stuk. Het wordt een op zichzelf staand toneelstuk, met een fantastische inspiratiebron die ik voor het eerst kan vastpakken. Iets wat mij ook nog nooit is overkomen als actrice. Dus dat is wel heel bijzonder.”

Barend: „Maar vind je het ook eng? Ik bedoel, was het makkelijker geweest als ik was geëmigreerd naar Nieuw-Zeeland en we elkaar nooit ont-

Paspoort Angela Schijf

Angela Schijf werd geboren op 7 augustus 1979 in Uithoorn en brak als actrice door bij de serie 'Oppassen!'. Daarna werd ze vooral bekend door haar rol van Kim Verduyn (1996-1999) in de soap *Goede tijden, slechte tijden*. Later speelde ze vooral in Nederlandse speelfilms, zoals 'Ik ook van jou' en 'Van God Los'. Sinds 2007 speelt Schijf de rol van rechercheur Eva van Dongen in de populaire politiserie 'Flikken Maastricht' waarin ze samen met Victor Reinier de hoofdrol speelt. Tussen 2017 en 2020 speelde ze de hoofdrol in de serie 'Meisje van plezier'. Dat ze ook met het musicalgenre uit de voeten kan, bewees Schijf met haar rol van Engelbewaarder in 'Dagboek van een herdershond', een rol waar ze veel lof voor kreeg toegevoegd. Dit jaar vertolkte Schijf de rol van Maria in *The Passion*. Ze trouwde op 3 juli 2002 met de Belgische acteur en zanger Tom Van Landuyt en heeft sinds 2013 zelf ook de Belgische nationaliteit. Het paar heeft drie dochters (Bloem, Mensje en Zus).

moet hadden?" Schijf: „Oh nee, want ik verheug me op zo'n dag als vandaag dat ik u weer even zie. Ik vind het fijn om in uw nabijheid te zijn. En ik vind het ook heel prettig om van u te horen dat ik dit kan." Maar al gaat Schijf Barend in het stuk niet imiteren, het talkshowdecor in oude stijl zal voor de vijftigplussers een feest der herkenning zijn. Schijf: „Het stuk speelt zich af begin jaren negentig. Ik verheug mij erop terug te gaan in de tijd.”

Criticus

Behalve voor Schijf is er in het toneelstuk een rol weggelegd voor een actrice die de legendarische Ellen Blazer speelt, de eindredacteur van Sonja's talkshows. In het stuk wordt Barend ook kritisch onderzocht door een journalist die aan Barend vragen stelt over het gruwelijke lot van haar vader, vragen die ze zelf niet durfde te stellen aan haar moeder. Welke acteur deze rol van criticus op zich gaat nemen is nog niet bekend. Nou ja, niet voor het grote publiek. „Als jij straks weg bent, fluister ik

het Sonja in haar oor”, lacht Schijf. Of Sonja's beroemde talkshow-slotzin 'Voor straks lekker slapen en morgen gezond weer op' ook de laatste woorden in het toneelstuk *Sonja* zullen zijn, is ook nog in nevelen gehuld. Maar voor wie zich altijd heeft afgevraagd waar die uitspraak vandaan komt, wil Barend dit wel verklappen. „Het was een uitdrukking van Joodse moeders, die zeiden dat tegen hun kinderen bij het naar bed gaan.” En die uitspraak kleeft aan Barend zoals 'met de assistente van dokter Van der Ploeg!' plakt aan Carry Tefsen. Barend: „Op straat hoor ik het ook nog vaak van mensen. Sta ik in de Albert Heijn en is het als ze mij zien toch vaak: 'Morgen gezond weer op! Gaat het goed met u?' Ja, hoor het gaat goed met mij. Morgen gezond weer op.”

REAGEREN?
ivar.hoekstra@delimburger.nl